

“eszközvezérlő” (device driver) kiegészítés segítségével (ez sincs még szabványosítva). A káosz ezen a területen is megszűnőben van, a CD-ROM-kiadókhoz már eljuttatott Microsoft termék, az MSCDROM lehetővé teszi a CD-ROM olvasó kezelését az MS-DOS segítségével. (Vásárlás előtt tudjuk meg, hogy a megvizsgált rendszer rendelkezik-e ezzel; ha nem, gondoskodjunk a megfelelő “eszközvezérlő” beszerzéséről.)

A felhasználói interfész területén nem léteznek az említettekhez hasonló szabványok, s talán soha nem is fognak létezni, hiszen annyiféle a használat, és annyiféleképpen lehet az adatokat a lemezen elhelyezni. Néhány interfész bevált nagyszámítógépes eredetű utánoz, másokat eleve mikroszámítógépre terveztek. Egyesek közülük menürendszerűek, mások parancsnyelvi típusúak, megint mások mindkét keresési módra lehetőséget adnak.

A keresőszoftver lehet az optikai lemezen vagy egy mellékelt hajlékony lemezen. Értékelésének szempontjai ki vannak dolgozva. A keresés teljessége és pontossága állhatnak a középpontban. Lényeges a gyorsaság, a logikai operátorok használati lehetősége stb. is. A keresési eredmények utófeldolgozása háromféleképpen biztosítható: a megfelelő szoftvereszköznek a lemezen való elhelyezésével, külön hajlékony lemezen való mellékelésével, végül a találatok olyan formátumban is rendelkezésre állhatnak, hogy a használó saját szoftvereszközeivel feldolgozhatók legyenek. Mindhárom megoldás megfelelő, de meg kell tudnunk állapítani, hogy melyikkel állunk szemben.

A szerviz és a konzultáció lehetősége az egyik legfontosabb értékelési szempont. A “konzultáció” magán a lemezen is lehet (pl. instrukciók meghibásodás esetére), magában foglalhatja a mellékelt dokumentációt, lehet online típusú (pl. telefonos vagy elektronikus postához hasonló), és fordulhatunk a cég központjához vagy helyi képviselőjéhez. Mindennek azonban ára van, és a használók általában több támogatásra számítanak, mint amennyiért

ténylegesen fizettek. Az árakat ebből a szempontból is helyesen kell értelmezni: pontosan milyen szolgáltatásokat is adnak a feltüntetett összeg fejében. Alapvető szempont az előállító üzleti stabilitása is. Ha ugyanis kiszáll az üzletből, a termék minden támogatása megszűnik. Az ár értékelésekor vizsgálnunk kell, hogy megvételéről vagy bérletéről van-e szó, hogy korlátozva vagyunk-e az adatbázisban található információ felhasználásában vagy sem, hogy az ár magában foglalja-e az adatbázis aktualizálását.

A tartalom értékelésénél vizsgáljuk meg a dokumentáció teljességét (részletesen és pontosan felsorolja-e a lemezen levő információt). A minimális követelmény: az alapvető könyvtári katalógus- adatok közlése. Tisztázandók az előállító feltételezései a felhasználóra és a felhasználás módjára vonatkozólag. Az esetleges szoftvereszközöket is ismertetni kell.

Az összehasonlítás során a CD-ROM terméket esetlegesen más, hasonló tartalmú dokumentumformával vetjük össze, a fenti szempontok alkalmazásával. Két azonos tartalmú, rivális CD-ROM terméket is összehasonlíthatunk. (Pl. az ERIC adatbázis a Dialog és a SilverPlatter CD-ROM-változatában is beszerezhető.) Itt az adatok felrészítésének gyakoriságát is meg kell vizsgálnunk. Az online adatbázisokkal összevetve a CD-ROM előnyei akkor jelentkeznek, ha az információ frissesége nem abszolút követelmény.

A használat oldaláról olyan kérdéseket kell mérlegelnünk, hogy igénylik-e felhasználóink a lemezen kínált információt, milyen mértékű használatra lehet számítani. Ha már van optikai lemezünk, akkor az új termék lejátszható-e a meglévő berendezésekkel, nem kell-e hozzá új hardvert vagy szoftvert vásárolnunk.

/MILLER, D. C.: Evaluating CDROMs: To buy or what to buy? = Database, 10. köt. 3. sz. 1987. p. 36–42./

(Mándy Gábor)

Felhasználói tapasztalatok egy CD-ROM adatbázissal: a Datext a Dartmouth College könyvtárában

CD-ROM hordozón (csak olvasható kompakt lemezen) még viszonylag kevés adatbázis került kereskedelmi forgalomba, tényleges felhasználói tapasztalatokat pedig széles körben még nem ismerettek az ilyen adatbázisok könyvtári alkalmazásáról, holott a könyvtárak várhatólag a CD-ROM-termékek legnagyobb felhasználói csoportját alkotják majd a jövőben.

Könyvtárunk, a Dartmouth College (Hanover, New Hampshire, USA) Feldberg Könyvtára 1985 nyaratól vett részt a CD-ROM hordozón terjesztett Datext adatbázis felhasználói tesztelésében. 1986 januárjától – a Datext kereskedelmi forgalomba kerülése óta – fizetünk elő a teljes adatbázisra.

A Dartmouth College elsősorban alapoklevelet nyújtó főiskola, 4400 diplomát szerezni szándékozó

A Datest adatbázis komponensei

<i>Az eredeti adatbázis</i>		
<i>előállítója</i>	<i>neve</i>	<i>kiválasztott részhalmaza</i>
Business Research Corporation	INVESTEXT	Beruházási bankok jelentései (90–120 napon belül)
Disclosures, Inc.	Disclosure II	Az utolsó 7 év anyaga
Predicasts, Inc.	PTS PROMT	Az utolsó 2 év anyaga
Data Courier, Inc.	ABI/INFORM	Az utolsó 3 év anyaga
Media General Financial Services	MEDIA GENERAL'S MARKET FILE	Tőzsdei árak és forgalmi adatok Éves adatok az utolsó 11 évre Heti adatok az utolsó 1 évre
Marquis Who's Who, Inc.	WHO'S WHO IN FINANCE AND INDUSTRY	Vállalati vezetők életrajzi adatai

diákkal. Vannak azonban posztgraduális és szakosító kurzusaink is, mintegy 900 hallgatóval. A Feldberg Könyvtár a Dartmouth College könyvtári hálózatában a közgazdaságtudományi könyvtár. 85 000 kötet könyvünk van, 1500 időszaki kiadványra fizetünk elő, kb. 23 000 tételt kölcsönzünk ki évente. Olvasóink közé tartoznak a főiskola oktatói és más dolgozói, a jelenlegi és az egykori diákok, a nyári tanfolyamok hallgatói és a környékbeli vállalatok szakemberei. Jelentős online információkereső forgalmunk van, elsősorban a Dialognál és a BRS-nél. 1985-ben például 650 online keresést végeztünk.

A Datest adatbázis

A Datest adatbázis egyrészt másodlagos (bibliográfiai), másrészt elsődleges információt (szöveges, numerikus adatokat) tartalmaz az USA több mint 10 000 tőzsdén bejegyzett vállalatáról, valamint vállalati vezetők életrajzi adatait. Hat adatbázis megfelelő részhalmazának összeszerkesztésével készül, az eredeti adatbázisok előállítóival kötött szerződések alapján (*1. táblázat*). Az összeszerkesztés révén többletet nyújt az eredeti információk egyszerű egysítéséhez képest.

Az adatbázis a vállalatok tevékenységi köre szerint négy részre oszlik. Mindegyik rész egy-egy 550 megabájtos CD-ROM lemezt foglal el és külön is előfizethető. A jelenlegi rendszerrel csak egy lemez kezelhető. Az adatbázis aktualizált változatát havonta kapják az előfizetők.

A Datest adatbázist közvetlen végfelhasználói keresésre tervezték, elsősorban üzletemberek számára, akik konkurenciaelemzésre, piackutatásra és a távlati tervezés megalapozására használhatják. Jelentős felhasználói lehetnek ezenkívül a közgazdasági egyetemi hallgatók és oktatók, valamint a vállalati és egyetemi/főiskolai könyvtárosok is.

Hardverkövetelmények, előfizetési és szolgáltatási feltételek

A Datest rendszer IBM PC/XT vagy PC/AT, vagy ezekkel kompatibilis mikroszámítógépeket igényel. A belső tár minimális mérete 512 kb-ot, de ajánlatos a 640 kb-ot. Egy hajlékonymágneslemez-egység és egy Winchesterlemez-egység szükséges. (Mi PC/AT gépet használunk, mert ez gyorsabb, Winchester-lemezünk 20 Mb-ot.) A szükséges operációs rendszer PC DOS 2.0 vagy magasabb változat.

A CD-ROM-olvasó úgy csatlakoztatható a PC-hez, mint bármely más periféria, de egy 8 bites bővítő kártyahelyre van szükség a gépben a vezérlőegységhez. Az adatbázis előfizetési díja tartalmazza a CD-ROM-olvasó, a vezérlőkártya, az összekötő kábel és a szoftver bérleti díját.

Ajánlatos a számítógéphez színes monitort használni, mert a képernyőtervek színes megjelenítésre készültek. 80 vagy 120 karakter széles nyomtató kell az adatok kiírására, akár párhuzamos, akár soros csatlakozással.

A Dertext szoftvert hajlékony mágneslemezen szállítják, de a Winchester-lemezre kell betölteni*. Ugyanez a helyzet a pótlólag érkező javított változatokkal.

Az adatbázis aktualizált változatait havonta küldik, minden alkalommal mind a négy lemezt. Minden lemez tartalmazza valamennyi benne feldolgozott információ aktuális állapotát, így az új lemezek pótolják a régieket. A lecserélt lemezekből a korábbi időpontokra vonatkozó adatokat tartalmazó archív állomány képezhető, visszamenőleges keresések céljára.

Könyvtárunk Dertext munkaállomása a nyilvános olvasói területen áll, minden olvasónak hozzáférhetően. A munkaállomást első ízben használó olvasók a rendszer indításához igényelnek segítséget, valamint 3–5 percnyi magyarázatra van szükségük a rendszer használatáról. Ha a könyvtári személyzet nem ér rá, akkor ezt a csekély segítséget is pótolja a munkaállomás mellett elhelyezett használati leírás.

A Dertext adatbázis előfizetési díját a könyvtári költségvetésnek az időszaki kiadványok előfizetésére szánt részéből fedezzük. A teljes adatbázis éves előfizetési díja 19 760 dollár lenne (külön a négy sorozat egyikére pedig 9600), de a Dertext a felsőoktatási intézményeknek jelentős kedvezményt ad.

A Dertext adatbázis éppúgy szerepel az olvasói katalógusban, mint a könyvtári állomány bármely más darabja. Biztonsági okokból a CD-ROM lemezek a zárt tárolású állományban vannak, és az olvasók főiskolai igazolványukra kaphatják meg. Bár a lemezekre mind a tárolás, mind a használat során vigyázni kell, ezek a lemezek sokat kibírnak, nem kell túl óvatosan bánni velük. A nyomtatott kiadványokkal ellentétben a CD-ROM lemezek konzerválást nem igényelnek, a rajtuk levő információ nem károsodik sem az idő múlásával, sem a használatlaltal.

A Dertext menüi, képernyőtartalmi és lehetőségei

A Dertext rendszer két menüszerkezettel rendelkezik. A fő menü és elágazásai (1. ábra) szolgálnak az adatbázisban történő információkeresésre, a szolgáltatási menü és elágazása (2. ábra) pedig a kikeresett információ manipulálására (a dokumentumok szerkesztésére és nyomtatására, az információt tovább feldolgozó programrendszereknek való átadására stb.).

A 3. ábra egy információkeresés három képernyőtartalmát mutatja. Először a fő menü jelenik

meg a képernyőn. A felhasználó a kurzor mozgatósával a **Company** sort jelölte ki (felső képernyő), majd az **Enter** billentyűvel véglegesítette választását. Ilyenkor a lemezen található vállalatok listája jelenik meg. A felhasználó oda-vissza mozoghat a listán vagy közvetlenül beírhatja a számára szükséges cégnevet (középső képernyő). A felhasználó itt a **Colgate Palmolive Co** cégnevet írta be. Erre a képernyő bal oldalán megjelent a cégek listájából a beírt név alfabetaikus környezete, jobb oldalán pedig a kiválasztott vállalat fő adatai. A felhasználó ismét az **Enter** billentyűvel véglegesítette választását. Erre a menünek az első képernyőn választott elágazása jelent meg (alsó képernyő), amelyen ismét kurzormozgatással lehet választani. Amikor a felhasználó a **Profile** sort választotta, majd leütötte a választását véglegesítő **Enter** billentyűt, a 4. ábrán látható vállalati profil leíráshoz jutott.

Az IBM PC programozott billentyűit a rendszer kettős célra használja (5. ábra): a parancsok gyorsított beadására és a dokumentumok szerkesztésére. Programozott billentyűvel érhető el a fő menü és a szolgáltatási menü, adható ki a nyomtató, törlő, szövegmozgató, szókereső parancs. Az **Escape** billentyű segítségével lehet a menüben egy szintet visszafelé lépni.

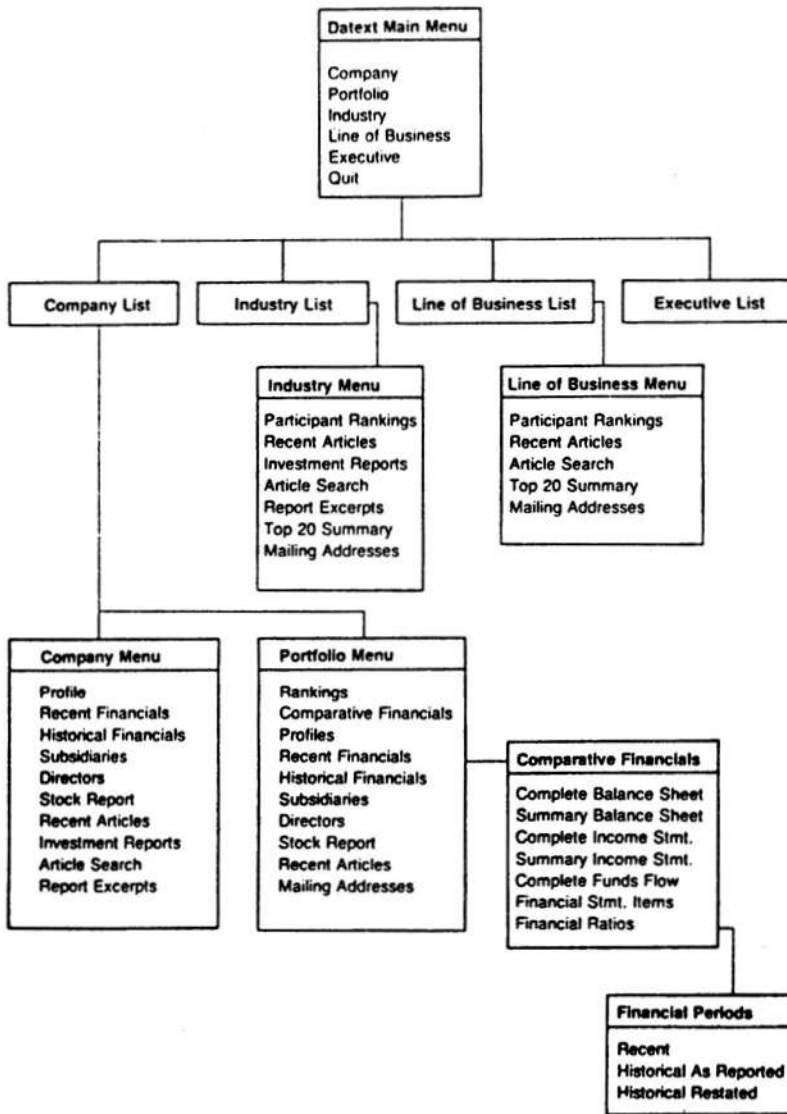
A programozott billentyűvel vagy a szolgáltatási menüből elérhető **Print** parancs segítségével a felhasználó kinyomtathatja a kiválasztott dokumentumot vagy annak egy részét. Ha a nyomtatást a menüből választja, szerkesztheti is a kiírandó dokumentumot, saját adatokat is rávihet. A szolgáltatási menüből választható **File** parancs segítségével kívánsága szerint szerkesztve a saját mágneslemezeire viheti a dokumentumot más programmal való továbbfeldolgozásra. A szolgáltatási menüből választható **Transfer** parancs arra szolgál, hogy a Dertext rendszer támogatta hét programcsomag valamelyikének adja át a kiválasztott adatokat. A **Database Information** segítségével arról kap tájékoztatást a felhasználó, hogy a megnevezett vállalat adatai melyiken található az adatbázis négy lemeze közül.

Az "ondisk" keresés és a hagyományos online keresés összehasonlítása

A Dertext figyelemre legméltóbb sajátja a könnyű használhatóság. A felhasználó nagyon kevés előzetes oktatás után már képes arra, hogy hat adatbázis anyagában keressen, a kikeresett anyagot kinyomtassa vagy mágneslemezeire vigye. A hat feldolgozott adatbázis eredeti változatában való kereséshez valamennyi adatbázis leírását meg kellene ismernie, ami komoly előkészületet igényelne.

További nagy előnye, hogy állandóan a felhasználók rendelkezésére áll, anélkül, hogy elriasztó több-

* Más hasonló rendszerekben gyakran a szoftver is a CD-ROM lemezen látható. — A ref.

1. ábra A Datext fő menüje és elágazásai

letköltséget jelentene a felhasználó gyakorlatlansága, vagy az, ha a felhasználónak keresés közben gondolkodnia kell a kapott információn, esetleg menet közben utána kell néznie valaminek. A könyvtárosok a rendszer minél aktívabb használatára serkenthetik a hallgatókat és az oktatókat. Ma már azt látjuk, hogy a Datext adatbázist veszik igénybe olyan kérdések megválaszolására, amelyekre korábban nyomtatott dokumentációt használtak.

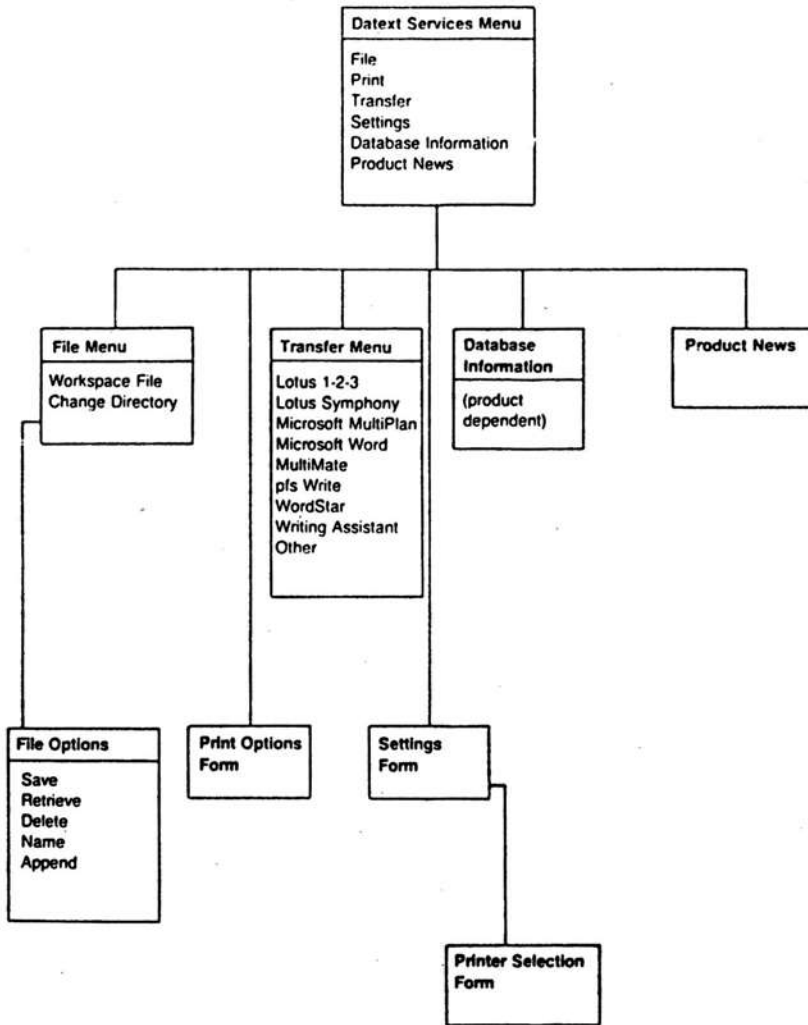
Nagy előnye a Datextnek az információkeresés gyorsasága is. Másodpercenként egy képernyőnyit is haladhatunk a kereséssel. A Datext leveszi a felhasználó válláról az adatbázis kiválasztásának és a keresési stratégia kialakításának a terhet.

A felsorolt előnyökkel szemben két hátránya van. Az egyik, hogy a parancsnyelvi kereséshez szokott szakembernek megköti a kezét a menü-

rendszerű keresés, nem nyújtja azt a rugalmasságot, nem ad módot a lehetséges keresési célok olyan bonyolultságára és változatosságára, amilyen a parancsnyelvi kereséssel a gyakorlott szakember számára elérhető. A másik, hogy az adatok nem annyira naprakészek, mint az online keresésben.

Az információk naprakészsége a Datextben

A CD-ROM lemezek elkészítési folyamatában az adatbázis előkészítése egy-két hetet vesz igénybe, a mesterlemez elkészítése további egy hetet, és csak ezután következik a sokszorosítás. Ezért a CD-ROM adatbázis új kiadásai nem készíthetők sűrűbben, mint havonta. Az ennél gyakoribb aktua-

2. ábra A Datext szolgáltatási menüje és elágazásai

lizálás aránytalanul megdrágítaná az adatbázist. Így a CD-ROM adatbázis jó egy hónappal elmarad naprakészségben a bármikor aktualizálható online adatbázisoktól*. Amelyik tárgykörben ez a lemaradás nem engedhető meg, abban le kell mondani a CD-ROM alkalmazásáról.

A naprakészség javítására a Datext most egy új kiegészítő szolgáltatást ajánl: olyan szoftvert, amellyel a CD-ROM felhasználó a Datext menürendszert használva a Dow Jones News Retrieval Service online adatbázisaihoz is hozzáfér, mégpedig kedvezményes áron. Ezt a kombinált CD-ROM-online rendszert *CD / / Newline* néven terjesztik.

Néhány véglegesnek nem tekinthető tanulság

A ma kereskedelmi forgalomban kapható CD-ROM adatbázisok nagyon különböznek egymástól, ezért lehetetlen általánosítani rájuk az egyetlen adatbázisból nyert tanulságokat. Azzal azonban egyet kell értenünk, hogy a CD-ROM valószínűleg nem gazdaságos akkor, ha egyszerűen létező online adatbázisok helyett használják, vagy csak nagyon nagy keresési gyakoriság mellett gazdaságos. Vonzó lehet azonban akkor, ha lényeges többletet tartalmaz, amilyen a Datext esetében a hat adatbázisból való összeszerkesztés, az adatok további manipulálásának lehetősége.

Tapasztalataink szerint a Datext főiskolai környezetben nagyon hasznos. Az összeszerkesztés révén a felhasználó a szükséges információ típusa szerint kereshet, nem pedig csak az adatbázisok szerint, mint korábban. A CD-ROM nagy tárolókapacitása

* Ma már van tizenöt percenként aktualizált online adatbázis is.
— A ref.

Main Menu	Current Selection
Company Portfolio Industry Line of Business Executive Quit	After selecting a company, you may select from the following options: - Profile - Recent Financials - Historical Financials - Subsidiaries - Directors - Stock Report - Recent Articles - Article Search - Investment Reports - Report Excerpts

Input text: ■

Press ← to Select the Current Item.

F1 - Help Technology Disc - January 1986

Company List	Current Selection	Company
Cognitronics Corp Coherent Inc Cohu Inc Coleman Co Inc Colgate Palmolive Co Collagen Corp Colonial Penn Group In Colorocks Corp Colt Industries Inc Columbia Chase Corp Columbia Data Products Com Tel Inc Com Vu Corp Comarco Inc Comcast Cablevision of	Colgate Palmolive Co 300 Park Avenue New York, NY 10022 Tel: 212-310-2000 Business: Soap and Other Detergents Total Sales (\$000's): 4,909,957 Net Income (\$000's): 71,550 Shares Out: 82,669,461 FYE: 12/31/84 Traded on: NYSE Ticker Symbol: CL	

Input text: Colgate Palmolive Co ■

Press ← to Select the Current Item.

F1 - Help Technology Disc - January 1986
ESC - Main Menu

Company Menu	Current Selection	Company
Profile Recent Financials Historical Financials Subsidiaries Directors Stock Report Recent Articles Article Search Investment Reports Report Excerpts	This report contains the following information for a selected company: - Basic Identification Data - Description of Business - Lines of Business - Officers - Summary Financial Results	Colgate Palmolive

Input text: ■

Press ← to Select the Current Item.

F1 - Help Technology Disc - January 1986
ESC - Company List

3. ábra Egy keresés három képernyőtartalma

COMPANY PROFILE			
=====			
Colgate Palmolive Co			
300 Park Avenue New York, NY 10022 Telephone: 212-310-2000			
Incorporated in: DE	Number of Employees: 42,800		
Fiscal Year End: 12/31	Shares Outstanding: 83,032,524		
Traded on: NYSE	Ticker Symbol: CL		
DESCRIPTION OF BUSINESS			
Engaged in the Manufacture and Sale of Household and Personal Care Products Cereal, Pet Food and Other Food Items Health Care and Industrial Products Including Medical Supplies and Equipment and Pipeline Coverings and Specialty Products, Including Glassware Products, Specialty Clothing and Shoes.			
PRINCIPAL LINES OF BUSINESS			
Standard Industrial Classification	SIC Code		
Toilet Preparations	2844		
Polishes and Sanitation Goods	2842		
Surgical Appliances and Supplies	3842		
Soap and Other Detergents	2841		
Sanitary Paper Products	2647		
Rice Milling	2044		
CORPORATE OFFICERS			
Name	Title	Salary	Age
T Volpe	Vice President		49
	Treasurer		
A Shepard	Vice President		45
	General Manager		
R Turner	Executive Vice President	478,467	53
R Agate	Vice President		49
	Controller		
F Godchaux	Vice President (Prx 03-29-85)	376,235	
H Obstler	Assistant Secretary		59
P McLeod	Vice President		44
W Powell	Senior Vice President	493,781	47
J Blake	Vice President		60
W Cooling	Vice President		40
P Jones	Executive Vice President		56

4. ábra Egy keresési eredmény: egy cég profiladatai

Billentyű	Elnevezés	Funkció
F1	HELP	Információkeresés a keresőrendszer lehetőségeiről
F2	MAIN MENU	Visszatérés a fő menüre
F3	SOURCE	A dokumentum adatszolgáltatójának megjelenítése
F4	PRINT	A kiválasztott dokumentum kinyomtatása
F5	FIND	Szövegrész, szám vagy oldalszám keresése a kiválasztott dokumentum- ban
F6	DELETE	Szövegrész törlése a kiválasztott dokumentumból
F7	WORKSPACE	Visszatérés az előző dokumentumhoz
F8	MOVE	Szövegrész áthelyezése a kiválasztott dokumentumban
F9	SERVICES	Áttérés a szolgáltatási menüre
F10	CONTINUE	A munka folytatása HELP használata vagy valamilyen lista (pl. a cégek listája) átnézése stb. után

5. ábra A programozott billentyűk szerepe

jól kihasználható. A vállalatokra vonatkozó információk gyorsan, egyetlen forrásból, külső segítség nélkül kereshetők ki. Egyik felhasználónk szerint most öt perc alatt keresi ki azt, amire korábban legalább fél óra kellett.

Azt még nem lehet tudni, hogy a CD-ROM adatbázisok milyen hatással lesznek az online adatbázisok folyton emelkedő áraira. Az azonban biztos, hogy a Datext felhasználójának nem kell azon aggodnia, hogy mennyibe kerül majd a keresés.

A CD-ROM nem egyszerű helyettesítése az

online adatbázisoknak (vagy a nyomtatott vagy mikroformátumú kiadványoknak), hanem teljesen új médium. Ezt az új médiumot az információs szakembereknek elővigyázattal kell igénybe venniük, felhasználóik hasznát tartva szem előtt.

/FRIES, J.—BROWN, J.: Business information on CD-ROM: the Datext service at Dartmouth College, New Hampshire. = Program, 21. köt. 1. sz. 1987. p. 1—12./

(Válas György)

Mikroszámítógépek mint szakkönyvtári online katalógusok

A Chicago körzetében lévő Nyugat-elővárosi Kórház Orvosi Központja (West Suburban Hospital Medical Center) kiterjedt egészségügyi oktató-tanító tevékenységet lát el. 1980-ban vált nyilvánvalóvá, hogy a központ szakkönyvtára a hagyományos cédulakatalógusokkal a kitűzött célokat már nem tudja elérni.

Kezdetben ugyan még megkísérelték a hagyományos rendszert részidős dolgozók beállításával fenntartani, de a kívánt naprakészség így sem volt elérhető. Ekkor egyértelműen az online rendszer terve mellett döntöttek, miközben tudták, hogy a legjobb megoldást a termináloknak egy nagy központi számítógéphez kapcsolása adná, tehát így várhatnák el a nagyobb válaszsebességet, a kiterjedtebb kihasználást, a nagyobb tárolási lehetőséget stb. Tekintettel azonban arra, hogy a kellő anyagi fedezetük ehhez nem volt meg, az olcsóbban beszerezhető Apple számítógépekkel kívánták és remélték az áttérést keresztülvinni.

Berendezés és szoftver

A szakkönyvtár 1985-ben vásárolt egy Apple IIe mikroszámítógépet, két lemezmeghajtót, monitort és nyomtatót. Adatbázis-kezelő programként a DB IV-et választották (DB Master Version IV a StoneWare Microcomputer cégtől). Mivel azonban ez a IV-es változat nem merevlemez-kompatibilis, a szoftver egy másik változatát is megvették.

A szoftver kiválasztásánál igyekeztek a legnagyobb körültekintéssel eljárni, hiszen valamennyiüknek vannak erős és gyenge oldalai, egyikük sem tökéletes. Fontos kritérium a mezők hossza és a sta-

tisztika (jelentés) készítésének lehetősége. A DB IV ugyan bármely mezőn lehetővé teszi a keresést, a folyamat azonban lassú, a nyomtatott katalógus vagy a statisztikák készítése nehézkes. Ezért kell további kritériumnak tekinteni — különösen a bevezetés szakaszában — az ún. szoftvertámogató szolgáltatásokat is.

Az első lépés a szerzeményezési fájlok online rendszerbe való átvitele volt. Ekkor kellett beállítani egy további Apple IIe-t, két lemezmeghajtóval, 20 megabájtos Corvus merev lemezes tárral, monitorral és nyomtatóval. Mivel az intézetben külön számítógépes szakembert nem kívántak alkalmazni, lemondtak a két számítógép közvetlen összekapcsolásáról, s megelégedtek azzal, hogy a könyvtártechnikus a hajlékony lemezeket a merev lemezek kiegészítésére az irodahelyiségből a közelben lévő nyilvános hozzáféréstű terminálhoz átvigye.

Két további segítő programot is beállítottak a merev lemezekhez. Az egyik a Corvus cég *Mirror* programja, amely a merev lemezt átmásolja a videoszalagra. A másik könnyítést a *Speed demon* ("gyors ördög") kártya révén érték el, ugyanis általa a terminálok használatakor az online idő 25—30%-kal csökkenthető.

Személyzet

Mivel a könyvtárnak nem volt tapasztalata az adatbázis-kezelési programokban, már a kezdeti szakaszban szerződtek egy tanácsadót a DB IV esetleges buktatóinak kivédésére és a programban rejlő lehetőségek kiaknázására. Csakis ilyen segítséggel birkózhattak meg a szoftver különböző verzióival.

Mindenekelőtt az egyes tételek (rekordok) szá-